

قانون حاکم بر ارث و حمایت از ارثیه بین المللی در حقوق
معاهده ای ایران
با نگاهی به اسناد بین المللی

مؤلف:
ارغوان ساجدین



سرشناسه	: حاجیان، ارغوان، ۱۳۷۲-
عنوان و نام پدیدآور	: قانون حاکم بر ارث و حمایت از ارثیه بین‌المللی در حقوق معاهده‌ای ایران با نگاهی به اسناد بین‌المللی/نویسنده ارغوان حاجیان.
مشخصات نشر	: کرج: آذرگان، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۱۴۱ ص.
شابک	: 978-622-7040-18-0
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه .
موضوع	: ارث (فقه)
موضوع	: Inheritance and succession (Islamic law)
موضوع	: ارث -- ایران
موضوع	: Inheritance and succession -- Iran
موضوع	: ارث بین‌الملل خصوصی -- ارث
موضوع	: Conflict of laws -- Inheritance and succession
رده بندی کنگره	: BF۹۷
رده بندی دیویی	: ۳۷۱/۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۴۴۸۲۷

آدرس: کرج، جاده ملارد، گلستان ۴۳، ساختمان دیبا واحد ۲۹ - کد پستی: ۳۱۶۶۹۳۶۸۶۹

عنوان کتاب: قانون حاکم بر ارث و حمایت از ارثیه بین‌المللی در حقوق معاهده ای ایران با

نگاهی به اسناد بین‌المللی

نویسنده: ارغوان حاجیان

انتشارات آذرگان

نوبت چاپ: اول

شابک: 978-622-7040-18-0

چاپ و لیتوگرافی: چاپ پارمیدا

شمارگان: ۵۰۰

قیمت: ۲۲,۰۰۰ تومان



انتشارات آذرگان

پیشگفتار

امروزه با گسترش روابط فراتر از مرزهای کشورها، رابطه های حقوقی دیگر محدود به داخل کشور نیست و بلکه حرکت به سوی یک جامعه جهانی با ارتباطات گسترده شکل گرفته است. آنچه امروز در جامعه بین الملل دیده میشود هم روابط دولتها با یکدیگر است و هم روابط اتباع کشورهای مختلف است. نظم بین این روابط تنها با ایجاد یکسری مفاهیم حقوقی سخن ایجاد میشود که باعث بوجود آمدن عدالت میگردد. از جمله مسایل حقوق بین الملل خصوصی حقوق ارثیه است که در کشورهای مختلف قوانین متفاوتی در خصوص آن اعمال میگردد. بنابراین قواعد حل تعارض راجع به ارث همچنان از متعارض ترین قواعد حل تعارض بین کشورها است. در این زمینه هرچند قانون مدنی ایران بر عنصر تابعیت تاکید دارد اما در برخی از معاهدات دوجانبه میان ایران و دیگر کشورها تفکیک اموال منقول از غیر منقول مورد گرفته بدین ترتیب که ارثیه منقول را تابع قانون محل اقامت و ارثیه غیرمنقول تابع محل وقوع مال شایسته شده است. در اسناد بین المللی با توجه به غلبه مسایل حقوق اموال در ارث ضمن نگاه مالی به مسئله ی مذکور و ارتباط آن به دارایی افراد، اصل حاکمیت اراده و آزادی در انتخاب حقوق حاکم مورد توجه قرار گرفته و حق انتخاب قانون حاکم به صورت محدود و در بعضی موارد به شکل نامحدود از جانب مورث در نظر گرفته شده است. به نظر می رسد بهترین راه حل برای گریز از وضعیتی که تعارض قوانین کشورها را در مورد ارث ایجاد کرده است، دخالت حاکمیت اراده و تجویز مورث به انتخاب قانون یکی از کشورهای ذیربط است تا به این ترتیب او در تعیین اموال خود را برای بعد از فوت به دست گرفته و از گزند تعارض بین سیستمهای حل تعارض کشورها برکنار بماند. همچنین میان نحوه حمایت از ارثیه بین المللی در حقوق معاهده ای ایران و اسناد بین المللی همسویی وجود دارد و کلیه حقوق خصوصی اتباع در رابطه با ماترک خارجیان توسط مأموران کنسولی در حمایت از ارثیه بین المللی اعمال می گردد. برای مثال اعمالی چون مهر و موم و تحریر و اداره ترکه جهت حفظ و رسانیدن آن به صاحبان حقوق، هم برای اتباع و هم برای خارجیان مقیم اعمال می گردد. بدین ترتیب میتوان گفت اصل بر تساوی اتباع و خارجیان در روند رسیدگی به امور مربوط به ترکه است.

فهرست

پیشگفتار:	۵
مقدمه	۹
فصل اول:	۱۱
تبیین مفاهیم، معیارها و سیر تحول تعیین قانون حاکم بر ارث، توصیف و تعارض	
توصیف ها مقدمه:	۱۱
تبیین مفاهیم ارث	۱۱
معیار های مربوط به ارث	۱۷
سیر تحول قانون حاکم بر ارث	۲۳
توصیف و تعارض توصیف ها	۴۳
جمع بندی فصل:	۴۸
فصل دوم: قانون حاکم بر ارث	۴۹
مقدمه:	۴۹
ارث در قانون داخلی:	۵۰
قانون حاکم بر ارث در حقوق معاهده ای	۵۴
قانون حاکم بر ارث در اسناد بین المللی	۵۸
قانون حاکم بر اموال منقول و غیر منقول ایرانیان مقیم خارج از کشور	۶۹
تعامل حقوق ارثیه و اموال و راههای حل تعارض	۷۸
موانع اجرای قانون خارجی در تعارض ارث در حقوق ایران	۸۵
جمع بندی فصل	۱۰۵
فصل سوم: حمایت از ارثیه بین المللی	۱۰۷
مقدمه	۱۰۷
احوال شخصیه در حقوق بین الملل خصوصی	۱۰۷
حمایت از ارثیه بین المللی	۱۱۳
حقوق ارثیه اتباع خارجه در ایران	۱۲۱
جمع بندی فصل:	۱۲۳

مقدمه

حقوق معاهده ای ایران از حیث قانون حاکم بر ارث به معاهدات قدیم، مصوبه از سال ۱۳۰۸ و جدید مصوبه از سال ۱۳۷۸ تقسیم می گردد. ماده ۶ معاهده ی ایران و بلژیک مصوب ۱۳۰۸/۴/۶ قانون مملکت متبوع طرفین معاهده را حاکم بر ارث می داند. در معاهده ی ایران و آلمان نیز قانون گذار در ماده ی ۸ قانون ملی فردی که در خاک طرف متعاقد هست را حاکم بر ارث دانسته، در معاهده ی ایران و فرانسه و دیگر معاهدات قدیمی نیز به همین ترتیب عمل شده است. لذا با نگاهی کلی میتوان گفت میان قانون مدنی ما و معاهدات قدیمی ایران در باب ارث تفاوتی بین قانون حاکم همسویی برقرار بوده. اما امروزه شاهد تغییر نگرش و جایگزینی تدریجی های نوین به جای استفاده از عامل تابعیت هستیم که موجب ایجاد چندگانگی و مغایرت بین قوانین موجود حاکم بر ارث شده است.

در معاهدات جدید شاهد تفریق قانونگذار بین اموال منقول و غیر منقول هستیم برای مثال در قرارداد معاضدت قضایی ایران و سوئیس مصوب ۱۳۷۸/۹/۲۰ در ماده ۳۶ حق ارث دارایی منقول را تابع قانون کشوری که آخرین محل سکونت دائمی متوفی در آن بوده و حق ارث بردن دارایی غیر منقول را تابع قانون کشوری که اقامت او در آن خاک است، دانسته اند. بنابراین عامل ارتباط اقامت ملاک تعیین قانون حاکم قرار گرفته است. در این زمینه در عرصه ی بین المللی علاوه بر معاهدات، اسناد بین المللی، سند یونسکو و وین یا

۱ - این سند دستورکاری است که از جانب سازمان ملل با عنوان رسمی دگرگون ساختن جهان ما برای توسعه پایا تدوین شده. شامل ۱۷ هدف اصلی و ۱۶۹ هدف ویژه است که نقشه راه جامعه ی بین المللی را در زمینه توسعه پایا برای پانزده سال آینده ترسیم می کند.

مقرره سال ۲۰۱۲ اتحادیه اروپا^۱ و قانون نمونه مکس پلانک را در دست داریم که در راستای تعیین قانون حاکم بر مسئله ارث با ارائه ایده های نو از جمله حق انتخاب از جانب مورث به صورت محدود یا نامحدود بحث برانگیز شده اند.

در رابطه با مطالعات پیشین باید گفت که پایان نامه رضا مقصودی با عنوان "حقوق بین الملل خصوصی ارث در حقوق ایران و کنوانسیون لاهه" موجود است که به بررسی قانون حاکم بر ارث در حقوق ایران و صرفاً کنوانسیون لاهه اکتفا کرده و از بررسی دیگر معاهدات ایران و اسناد بین المللی موجود و همچنین مسئله ی ارثیه ی بین المللی فارق شده که در این رابطه جنبه ی نو بودن عنوان ملاحظه می گردد. علاوه بر آن در مقاله ای با عنوان "تنوع قواعد حل تعارض" از فرهاد خمایی زاده به بررسی ابعاد، اصل و پایه ی قاعده ی حل تعارض و ثمره ی یکجانبه و دوجانبه پرداخته شده. سلیمان فدوی نیز در مقاله ای به عنوان "تعارض قوانین در باب وصیت و ارث" به بررسی احوال شخصیه ی خارجیان غیر مسلمان پرداخته اند. و یکدیگر مقاله بر تعارض صورت گرفته در برخورد با احوال شخصیه ی افراد دارای مذاهب غیر اسلام است. لذا با توجه به بررسی های به عمل آمده کار منقح و قابل اتکایی تاکنون در راستای عنوان ارائه شده صورت نگرفته و این بحث با این ابعاد از سوی هیچ حقوقدانی تا به حال تحلیل نشده است چرا که هیچ پایان نامه، کتاب یا مقاله ای از جانب حقوقدانان ایرانی در جهت بررسی مقررات ارث، در جمیع معاهدات ایران و اسناد بین المللی در دست نمی باشد.

۱ - این کنوانسیون به مدون سازی پایه های حقوق بین الملل معاصر می پردازد در اصل یک توافق بین المللی است که بین کشورها بصورت کتبی منعقد شده. بیشتر کشورها، چه آن ها که به این معاهده پیوسته باشند و چه دیگر کشورها، فضل تقدم آن را به عنوان «معاهده معاهدات» مورد تأیید قرار می دهند. کنوانسیون وین در سطح گسترده ای به یک راهنمای معتبر برای ایجاد و اجرای معاهدات تبدیل شده است. ()

available at : <https://www.wikipedia.com>>visited: 2019/1/5(

- موسسه ی تحقیقاتی مکس پلانک هر ساله یک الگوی منظم، دقیق و کارآمد را به عنوان قانون^۲ نمونه یا مدل ارائه می دهد که می تواند راهگشای مشکلات علمی-پژوهشی در بسیاری از جوامع در حال توسعه باشد. از شاخصه های برجسته این انجمن می توان به موارد پیشبرد، تولید و جهانی کردن علم و دانش اشاره کرد. ()

available at : <https://www.wikipedia.com>>visited: 2019/1/5(